

33. møde.

Onsdag den 1. december kl. 13.

Formanden:

I skrivelse af dags dato meddeler undervisningsministeren, at hun ønsker i henhold til § 19, stk. 3, i forretningsordenen for folketinget at give en skriftlig redegørelse vedrørende karaktergivning i folkeskolen.

(Redegørelse nr. III).

Medlemmer af folketinget Knud Jespersen, Fuglsang og Freddy Madsen har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om løsning af energiproblemet.

(Beslutningsforsl. nr. B 24).

Skriftlig redegørelse.

Af undervisningsminister *Ritt Bjerregaard* (1/12 76).

(Redegørelse nr. III).

Karaktergivning i folkeskolen.

Den 29. april 1976 konstaterede et flertal i folketinget, at 13-skalaen var forenelig med den nye folkeskolelov. Under debatten påpegede jeg de vanskeligheder, der ville opstå, såfremt man fortsat ville benytte 13-skalaen ved vurdering af eleverne under den nye folkeskolelov, og henviste blandt andet til de problemer, der opstår i forbindelse med bestemmelserne om fælles prøvemulighed efter 9. klasstrin for elever fra grundkursus og elever fra udvidet kursus. Jeg henviste også til, at uddannelsesrådet for grundskolen var i færd med at udarbejde en redegørelse om karaktergivningsproblemerne. Denne redegørelse blev behandlet ved et samråd i folketingets undervisningsudvalg den 1. september 1976. Jeg gav her udtryk for, at jeg var tilhænger af en 5-trins skala, men hvis undervisningsudvalget ikke kunne til-

slutte sig en opfattelse, hvorefter en forenkling af karakterskalaen i folkeskolen burde bestå i en indførelse af en 5-trins skala, måtte man efter min mening foretrække, at 13-skalaen blev bibeholdt med de nødvendige tekniske ændringer.

Den 26. oktober 1976 blev der i overensstemmelse hermed – efter en orientering af de partier, der har vedtaget folkeskoleloven – udsendt en bekendtgørelse om fortsat anvendelse af 13-skalaen ved karaktergivningen i folkeskolen. Den politiske debat omkring karaktergivningen er siden fortsat, og der er blevet efterlyst retningslinier for anvendelse af 13-skalaen. Der er også nu rejst spørgsmål fra skoler og lærere, som belyser de problemer, der er ved anvendelse af 13-skalaen, når der skal gives karakterer til elever på grundkursus og udvidet kursus. I mit svar den 24. november 1976 på et spørgsmål fra hr. Mysager om retningslinier for anvendelse af 13-skalaen oplyste jeg, at der ville blive givet en redegørelse til tinget om karakterskalaens anvendelse i folkeskolen, således at de partier, der har ansvaret for et folketingsflertals konstatering af, at 13-skalaen er forenelig med den nye folkeskolelov, kunne få lejlighed til at udtale sig.

Denne form er valgt ud fra den betragtning, at folketingets partier måtte have lejlighed til at redegøre for, hvilke følger man mener 13-skalaens anvendelse kan få i forbindelse med folkeskolens struktur. Disse problemer er ikke af teknisk og administrativ art og må derfor behandles politisk. Dette er nødvendigt af hensyn til skolerne, hvor man ikke har brug for forskellige meninger, men for en afklaring af problemerne.

Problemstillingen er kort sagt: Hvordan gives karakterer under den nye folkeskolelov i 8.-10. klasse efter 13-skalaen?

Problemstillingen må ses i sammenhæng med den struktur, der er blevet vedtaget med den nye folkeskolelov. Karaktergivningsproblemerne er knyttet til strukturen for folkeskolens 8.-10. klasser samt bestemmelserne om afsluttende prøver i folkeskolen: folkeskolens afgangsprøve og folkeskolens udvidede afgangsprøve. Bestemmelserne i folkeskoleloven om den generelle struktur vedrørende undervisningens og de afsluttende prøvers organisation er et kompromis mellem forskellige skolepolitiske udgangspunkter.

[Undervisningsministeren.]

Den nye struktur går som bekendt ud på, at eleverne skal op til samme prøve efter at have modtaget undervisning henholdsvis på grundkursus, på udvidet kursus og i udelte klasser. Denne generelle struktur medfører, at nogle skævheder i forbindelse med karaktergivning må accepteres. Der er peget på en række af disse skævheder i redegørelsen fra uddannelsesrådet for grundskolen m. v., publiceret under titlen: »Karaktergivning i folkeskolen – Problemstillinger og vurderinger«. Man henviser blandt andet til de problemer, der kan opstå, såfremt eleverne på udvidet kursus på 8. og 9. klassetrin skal vurderes på grundlag af prøvekravene eller på grundlag af undervisningens mål, idet der på udvidet kursus nødvendigvis må blive uoverensstemmelse mellem undervisningens mål og kravene ved fællesprøven. Der henvises også til, at eventuelt manglende overensstemmelse mellem de mål, der opstilles for undervisningen på grundkursus på 8. og 9. klassetrin, og de krav, der stilles ved folkeskolens afgangsprøve, vil medføre, at der ved prøven bliver stillet krav til eleverne fra grundkursus, som de ikke vil kunne opfylde på grundlag af den undervisning, de har modtaget.

En sådan manglende overensstemmelse mellem undervisningens mål og kravene ved folkeskolens afgangsprøve vil ikke være rimelig. Eleverne på grundkursus i 8. og 9. klasse må ikke blive ringere stillet med hensyn til karaktergivning end de elever, der i dag går i 8. og 9. klasse. Det vil med andre ord sige, at der må være fuld overensstemmelse mellem den undervisning, der gives på grundkursus, og de prøvekrav, der opstilles ved folkeskolens afgangsprøve. Denne opfattelse er også lagt til grund ved fastsættelsen af bestemmelserne i bekendtgørelse af 31. marts 1976 om kravene ved folkeskolens afsluttende prøver, hvor disse krav i samtlige kursusdelte fag er baseret på de af ministeriet udsendte vejledende læseplaner for grundkursus.

Ved diskussionen om *karaktergivningen* har problemer vedrørende anvendelse af karakter-skalaen i relation til mål eller normer for undervisningen været fremhævet. Dette er ingen ny diskussion. Tidligere talte man om absolut eller relativ karaktergivning. Det er imidlertid vigtigt at konstatere, at 13-skalaen i beskrivelserne af trinene ikke behøver at bruges som en rent normrelateret eller rent målrelateret karakter-skala. Tværtimod kan beskrivelserne, for så

vidt angår de enkelte karaktertrin, opfattes som vedrørende både mål for undervisningen og indbyrdes sammenligning af eleverne.

Jeg skal imidlertid ikke underkende de vanskeligheder og problemer, der kan opstå ved den fortsatte anvendelse af 13-skalaen, når vi tager i betragtning, at man hidtil i en stor del af skolen har været vant til at anvende denne skala på baggrund af, at der skulle udregnes gennemsnit ved realeksamen, samt at der til karakterskalaen også var knyttet et beståskriterium. Nu skal skalaen alene anvendes på baggrund af de beskrivelser, der er for de enkelte skalatrin, og med den nye skolestruktur vil man ikke mere have et niveau for bedømmelse af eleverne, som er baseret på en fordeling i enten realafdeling eller 8.–10. klasse. Forældre, elever og lærere må i forbindelse med vurderingen af de enkelte skalatrin ikke blot se på tallet, men også på beskrivelsen af, hvad det enkelte tal står for. Som det fremgår af beskrivelserne, er i 13-skalaen indbygget en hovedinddeling i tre hovedgrupper, hvor man til den midterste af hovedgrupperne må henføre præstationer eller standpunkter, der viser, at eleven er så godt hjemme i sit stof, at det kan siges stort set at være tilegnet. For at blive placeret i den øverste gruppe må eleven derudover vise overblik over stoffet og i større eller mindre grad kunne tage selvstændig stilling til forelagte problemer inden for det pågældende stof. Til den nederste del af hovedgrupperne henføres elever, der viser usikkerhed i den forstand, at de ikke har tilegnet sig det krævede stof og viser mangel på kundskaber eller færdigheder inden for stoffet. Det må altså understreges, at man i forbindelse med karaktergivningen giver en vurdering, der ikke alene knytter sig til værdien af tallene, men i lige så høj grad til den beskrivelse, der er angivet for hvert enkelt tal, og tallenes placering i ovennævnte grupper.

Problemerne vedrørende karaktergivningen er altså knyttet til spørgsmål om vurdering af eleverne på grundkursus, udvidet kursus eller ved undervisningen i udelte klasser samt relationer mellem årskarakterer og prøvekarakterer.

Som tidligere nævnt må der på grundkursus være overensstemmelse mellem undervisningskrav og prøvekrav, og dette må også medføre, at der generelt set må være god overensstemmelse mellem årskarakterer og prøvekarakterer. På udvidet kursus må års- og standpunktskarakterer gives under hensyn til opfyldelse af

[Undervisningsministeren.]

målene i læseplaner for udvidet kursus. Som en konsekvens heraf må det antages, at ved folkeskolens afgangsprøve vil elever, der har valgt udvidet kursus, generelt have mulighed for at få bedre prøvekarakterer end årskarakterer, da prøverne i henhold til det foregående bliver tilrettelagt og bedømt efter målene for folkeskolens grundkursus. Der kan i denne forbindelse igen henvises til redegørelsen om karaktergivning i folkeskolen fra uddannelsesrådet, hvori det blandt andet anføres, at man vil kunne forklare elever og forældre, at når elever på udvidet kursus går til prøve efter 9. klassetrin, så går de til en prøve, som er forholdsvist let for dem, og at dette resulterer i, at de generelt vil få prøvekarakterer, der er højere end deres årskarakterer. Dette vil af nogen blive betragtet som en uheldig konsekvens, og det er derfor vigtigt at understrege, at dette ikke er en konsekvens af karakterskalaen, men af folkeskolens struktur.

De her nævnte betragtninger udelukker selvfølgelig ikke, at en elev fra grundkursus kan få højeste karakter ved folkeskolens afgangsprøve, eller at en elev på udvidet kursus kan få laveste karakter ved samme prøve.

Med hensyn til karaktergivningen i dansk, hvor undervisningen er udelt gennem hele skoleforløbet, må karaktererne gives på grundlag af en indbyrdes sammenligning mellem eleverne i relation til undervisningen efter undervisningsplanen og kravene ved folkeskolens afgangsprøve.

Ved undladelse af deling i de kursusdelte fag på 8. og 9. klassetrin vil man kunne give karakterer efter samme retningslinier som dem, man anvender i faget dansk på disse klassetrin. Det vil i realiteten sige på samme måde, som man hidtil har givet og oplevet karakterer.

Med hensyn til karaktergivningen på 10. klassetrin kan eleverne på såvel grundkursus som udvidet kursus bedømmes efter en indbyrdes sammenligning i relation til læseplanerne og prøvekravene i kursusdelte fag. I faget dansk er undervisningen udelt, men eleverne kan vælge mellem at gå til folkeskolens afgangsprøve og folkeskolens udvidede afgangsprøve. Her bør standpunktskaraktererne gives på grundlag af bl. a. indbyrdes sammenligning mellem eleverne. Der vil da, alt efter hvilken prøve den enkelte elev vælger at gå op til, kunne blive en større eller mindre forskel mellem standpunktskarakterer og prøvekarak-

terer. Generelt vil der ikke kunne forventes overensstemmelse mellem standpunktskarakterer og prøvekarakterer.

De her nævnte forhold vedrørende karaktergivning på grundkursus, udvidet kursus og ved ikke-kursusdelt undervisning vil selvfølgelig få konsekvenser for den måde, hvorpå karaktererne skal meddeles eleverne og forældre, og for udformningen af folkeskolens afgangsbævis. Man må såvel i meddelelserne som i afgangsbeviset angive karaktererne med oplysning om, hvorvidt eleven har modtaget undervisning på grundkursus, udvidet kursus eller som udelt undervisning. Kun herigennem vil man have mulighed for at vurdere, hvad de enkelte karakterer står for. Der er i og for sig intet nyt heri. I folkeskolen har vi også hidtil haft karakterer, som ikke umiddelbart var sammenlignelige for alle elever. Vi har jo haft to niveauer, nemlig 8.-10. klasse-niveauet og realafdelingsniveauet, hvor karaktererne for de samme præstationer har været forskellige.

Såfremt vi havde fået en skole uden nogen niveaudeling, ville der ikke have været de samme problemer med hensyn til en sammenlignelig bedømmelse af eleverne. Men vi har som bekendt i nogle fag fået en kursusdelt undervisning, der skal føre frem til en og samme prøve. Vi har sideløbende hermed åbnet mulighed for en udelt undervisning inden for rammerne af forskellige kursus, og vi har samtidig fastholdt, at undervisningen i dansk skal være udelt gennem hele skoleforløbet.

Jeg har med denne redegørelse forsøgt at klarlægge nogle af de problemer, der er med hensyn til karaktergivningen i forbindelse med den struktur, der er for undervisningen i folkeskolens 8.-10. klasse. En del af disse problemer er belyst i redegørelsen fra uddannelsesrådet for grundskolen, og det er fortsat min opfattelse, at problemerne for skolen ved karaktergivningen ikke ville have været så store, hvis man havde valgt en ændret karakterskala med færre trin. Det beror ikke mindst på, at lærerens og forældrenes forventninger vil passe med den gamle folkeskolestruktur, mens de nu skal opfatte skalaen anderledes i kraft af den nye struktur. Der har imidlertid ikke været politisk mulighed for ændring, og jeg tror, at folketingets partier vil give mig ret i, at de her nævnte problemer ved karaktergivningen som nævnt i indledningen mere er af uddannelsespolitisk og skolepolitisk karakter end af administrativ karakter.

[Undervisningsministeren.]

Partierne bag folkeskoleloven vil sikkert også være enige med mig i, at vi står os ved at finde frem til løsninger, som skolerne kan bruge, og ikke fortsætte en politisk strid, som blot må medføre, at skolerne ikke ved, hvad de skal stille op. Redegørelsen har belyst de eksisterende problemer, og jeg ser frem til en afklaring af, om de partier, der den 29. april i år konstaterede, at 13-skalaen er forenelig med den nye skolelov, mener, at folketingsbeslutningen har andre konsekvenser end dem, som jeg her har draget. Der er nu fremlagt forslag til løsninger, og efter en eventuel debat bør skolerne snarest muligt kunne få besked om yderligere retningslinier for karaktergivning.

Skriftlig fremsættelse af forslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (Knud Jespersen (DKP):

Jeg skal hermed på forslagsstillernes vegne fremsætte forslag til folketingsbeslutning om løsning af energiproblemet, idet jeg henviser til beslutningsforslagets bemærkninger.

Den første sag på dagsordenen var:
Spørgsmål til ministrene.

Af *Bernhard Baunsgaard (RV)* til undervisningsministeren:

»Vil ministeren tage initiativ til, at betalingen for kostelever fra vore øer i gymnasier og andre skoler, der modtager elever til uddannelse efter folkeskolen, nedsættes?«

(Spm. nr. 144).

Skriftlig begrundelse.

Folketinget har ofte erklæret, at man vil støtte øsamfundene, der nu i mange tilfælde er udsat for affolkning, fordi disse samfund ofte er ude af stand til at byde indbyggerne samme forhold som indbyggerne i andre dele af landet, og fordi trafikforbindelserne mellem øerne og det øvrige Danmark forringes.

Gennemsnitsindkomsterne vil ofte ligge under gennemsnittet for amtet og befolkningens aldersmæssige sammensætning ofte være præget af mange ældre. Det er derfor særdeles afgørende, at man hjælper familier, der har børn og unge.

Til illustrering af ovennævnte skal anføres nogle oplysninger for Samsø:

Den gennemsnitlige skattepligtige indkomst er i 1976 25.000 kr., 85 pct. af gennemsnitsindkomsten i Århus amt; af befolkningen er 23 pct. over 65 år på Samsø mod 12 pct. i den øvrige del af amtet, og de unge, der får chancen for at komme i gymnasiet, udgør kun ca. 15 pct. af en årgang mod godt 30 pct. i den øvrige del af amtet.

Grunden til dette skæve forhold er ikke mindst betalingen for en ung i et af statens kostgymnasier, der er den eneste mulighed for gymnasieuddannelse.

En familie med selv en stor mellemindekost vil med de gældende takster på 12.-13.000 kr. årlig pr. elev blive udsat for en så stor økonomisk belastning, at man opgiver at sende børnene i gymnasierne eller søger bort fra øen, der jo også med den centralisering, der ligger i ønsket om udbygningen af EFG-uddannelserne, på andre områder byder de yngre ringere muligheder end dem, amtets øvrige unge har.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Mit spørgsmål drejer sig om især øbefolkningen. Vi ved alle sammen, at øernes befolkning går stærkt tilbage. Vi ved også, at der sker det, at det især er de ældre, der bliver, medens de unge søger væk. En af grundene til, at de yngre familier søger væk, er den mangel på uddannelse, der er på øerne. Jeg har nævnt her, at det for Samsø kun er halvt så mange, der kommer i gymnasiet, af de unge, der er tilbage på øen, som inde på fastlandet. Mit spørgsmål til ministeren er simpelt hen: kan vi ikke gøre noget for at hjælpe dem, sådan at vi dog kan beholde nogle unge familier på disse øer?

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

De skoler, som omfattes af spørgsmålet, er foruden gymnasieskoler handelsskoler og tekniske skoler. For så vidt angår handelsskolerne og de tekniske skoler betaler lærlinge og EFG-elever 15 kr. pr. dag for kost og logi på skolehjem, en betaling, som må anses for at være endog særdeles rimelig.

Om betalingen for ophold på statens kostskoler og kostafdelinger kan jeg oplyse, at den fastsættes i forhold til forældrenes skattepligtige indkomst og forsørgerpligt for andre børn.